

Yhteenveto

Suhdanneindikaattorit ennakoivat maailmantalouden kasvun piristymistä ja talouskasvu onkin jo vahvistunut Yhdysvalloissa ja Aasiassa. Sen sijaan Suomen metsäteollisuuden päävientimarkkinoilla Euroopassa kysynnän elpymistä vielä odotetaan. Euroopassa heikko kysyntä, runsas tarjonta ja euron vahvistuminen ovat heijastuneet paperin hintoihin, ja Suomen vientihinnat ovat laskeneet viime vuodesta selvästi. Myös sahatavaran vientihinnat ovat alkuvuonna kääntyneet laskuun, vaikka vuositasolla keskihinta nouseekin hieman. Hinnan laskusta huolimatta metsäteollisuuden tuotanto kasvaa, mutta kasvu on painottunut sellu- ja paperiteollisuuteen. Raakapuunmarkkinoilla tarjonta kasvaa lähestyttäessä metsäverotuksen siirtymäkauden loppua. Myös markkinahakkuut lisääntyvät, mutta kantohinnat ovat kääntyneet runsaan puuntarjonnan vuoksi laskuun. Metsäteollisuuden puun lisätarve katetaan suureksi osaksi tuontia lisäämällä.

Vuonna 2004 maailmantalouden kasvu nopeutuu ja Suomen metsäteollisuuden vientiosuuksilla painotettu BKT:n kasvu kiihtyy kuluvaan vuoden 1,5 prosentista 2,5 prosenttiin. Euroopan paperin kysynnän elpymässä vientihintojen odotetaan vahvistuvan. Sen sijaan sahatavaran kysynnän kasvua vaimentaa edelleen Euroopan rakentamisen heikko kehitys, eikä vientihintoihin odoteta kireän kilpailun vuoksi paljon nousua. Raakapuun kysyntä kasvaa hieman metsäteollisuuden tuotannon kasvun myötä. Kuitupuun hakkuut kuitenkin pienenevät, koska kuitupuun ja hakkeen tuonti lisääntyy. Kuitupuun kantohintojen lasku jatkuu myös ensi vuonna. Tukin hakkuut kasvavat ja tuonnin odotetaan hieman vähenevän.

Taloudellinen toimintaympäristö

Suomen metsäteollisuuden kasvunäkymät ovat, vastoin viime syksyn odotuksia, tänäkin vuonna pysyneet heikkoina. Vaikka talouskasvu on piristynyt selvästi Yhdysvalloissa ja Aasiassa, talouskehitys jatkuu jo kolmatta vuotta heikkona Suomen päävientimarkkinoilla Euroopassa. Euroalueen talouskasvu jää useimpien ennusteiden mukaan tänä vuonna lähelle 0,5 prosenttia. Osaltaan talouskehitykseen on vaikuttanut myös euron vahvistuminen, mikä on vaikeuttanut euroalueen yritysten vientiä. Suomen metsäteollisuuden tärkeistä vientimaista kasvu on heikkoa erityisesti Saksassa.

Vuonna 2004 maailmantalouden kasvun nopeutumisen odotetaan parantavan myös euroalueen talousnäkyviä. Etenkin Yhdysvaltain ja Aasian talouskasvun voimistuminen lisää vientiä, mikä yhdessä matalan korkotason ja vähitellen piristyvän kulutuksen kanssa nostaa euroalueen ensi vuoden BKT:n kasvun lähes 2 prosenttiin. Ensi vuoden valoisampia näkymiä varjostavat kuitenkin varsin suuret riskit. Yhdysvalloissa niin kotitalouksien kuin koko kansantalouden velkaantuneisuus varjostaa talouskehitystä ja aiheuttaa epävarmuutta myös valuuttamarkkinoilla. Euroalueella suurimman talouden Saksan kasvun pysähtyminen uudelleen kuluvana vuonna sekä vahvistunut euro vaimentavat kokonaiskysyntää ja uhkaavat siten euroalueen talouskasvun nopeutumista.

Metsäteollisuuden tuotanto-, vienti- ja hintakehitys

Kuluvana vuonna metsäteollisuuden tuotannon kasvu painottuu sellu- ja paperiteollisuuteen. Saha-tavaran tuotanto kasvaa vähän kotimaan kulutuksen tukemana. Vienti ei lisääntynyt, koska päävientimarkkinoilla Euroopassa rakentamisen kehitys on edelleen heikkoa. Havusahatavaran kysynnän vai-muus suhteessa tuotannon kasvuun on aiheuttanut Euroopassa ylitarjontaa, ja Suomen viime vuonna nousussa olleet sahatavaran viennin keskihinnat kääntyivät alkuvuonna laskuun. Vuositasolla vien-tihinta kuitenkin jää noin 2 prosenttia viime vuotista korkeammaksi.

Euroopan rakentamisen elpyminen siirtyy Euroconstructin ennusteen mukaan vuoteen 2005. Saha-tavaran kysynnän kasvun jäädessä vuonna 2004 vaatimattomaksi myös Suomen sahatavaran vien-nin kasvu on pientä. Euroopan ylitarjontatilanteen jatkuessa kilpailu on kireää ja sahatavaran viennin keskihinnan ennustetaan pysyvän lähellä kuluvan vuoden tasoa. Kotimaassa asuinrakentamisen kasvu lisää sahatavaran kulutusta myös ensi vuonna ja siten tuotannon ennustetaan yltävän lähes 13,5 miljoonaan kuutiometriin.

Kuluvana vuonna paperituotteiden kysyntä on kasvanut Euroopassa vain hieman, ja hinnat ovat las-keneet tuntuvasti ylikapasiteetin ja dollarin heikenty-misen aiheuttaman hintakilpailun takia. Suomen pa-perin ja kartongin tuotanto- ja vientimäärät kasvavat tänä vuonna 2–3 prosenttia, mutta keskimääräinen vientihinta alenee noin 8 prosenttia. Sellun viennin ja kotimaan kysynnän kasvu nostaa sellun tuotantoa noin 4 prosenttia. Vaikka sellun hinta dollareissa on noussut, euromääräinen viennin keskihinta tulee jäämään valuuttakurssimuutosten vuoksi noin 3 prosenttia alle vuoden 2002 keskihinnan.

Vuonna 2004 paperin kysynnän odotetaan kas-vavan selvemmin myös Länsi-Euroopassa, jolloin Suomen paperin vienti kasvaa noin 3 prosenttia. Ka-pasiteetin kasvu on Euroopassa melko pientä, joten nykyisen kapasiteetin käyttö tehostuu. Parantuneen kysyntä-tarjonta suhteen myötä Suomesta viedyn pa-

perin keskimääräisen vientihinnan ennustetaan ensi vuonna nousevan. Vuoden 2004 keskihinta päättyisi tällöin kuluvan vuoden keskitasolle. Myös kartongin vientinäkömät paranevat kysynnän voimistuessa, ja Suomen tuotanto, vienti sekä vientihinnat nousevat hieman. Sellun tuotantokapasiteetti lisääntyy ja vien-ti kasvaa, jolloin tuotannon odotetaan lisääntyvän noin 3 prosenttia. Vahvistuvan kysynnän myötä sel-lun markkinahinnan odotetaan paranevan. Suomen sellun vientihinnassa tämän ennustetaan näkyvän noin 5 prosentin nousuna ensi vuonna.

Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus

Metsäteollisuuden kustannuskehitys on ollut epäyh-tenäistä kuluvana vuonna. Työvoima, energia ja kul-jetukset kallistuvat. Sen sijaan kuitupuun tehdashinta halpenee tukin tehdashinnan pysyessä koivutukkia lukuun ottamatta suunnilleen viime vuoden tasolla. Massa- ja paperiteollisuudessa kannattavuus heikke-nee huolimatta maltillisesta kustannuskehityksestä, kun vientihinnat laskevat tuntuvasti ja kapasiteetin käyttöaste jää 88 prosenttiin. Sahateollisuudessa kapasiteetin käyttöaste pysyy korkealla. Vaikka alan kannattavuus paranee viennin keskihinnan hieman noustessa vuositasolla, se pysyy edelleen heikkona.

Vuonna 2004 sellun ja paperin hinnat alkavat elpyä parantuneen kysynnän myötä ja kapasiteetin käyttöaste kohoaa. Kustannustason pysyessä lähes ennallaan, paperiteollisuuden kannattavuuden odo-tetaan parantuvan vuoden loppupuolella. Sahate-ollisuudessa kotimaan kysyntä kasvattaa tuotantoa, ja kapasiteetin käyntiaste on erittäin korkea. Vienti-toimitukset kasvavat vain hieman, ja hinnannousua rajoittaa kireä kilpailu Euroopassa. Kustannusten pysyessä vakaina alan kannattavuuden odotetaan säilyvän ensi vuonna kuluvan vuoden kaltaisena.

Raakapuumarkkinat

Markkinahakkuut nousevat kuluvana vuonna noin 55 miljoonaan kuutiometriin. Metsäteollisuuden tuotannon kasvun painottuessa paperiteollisuuteen kuitupuun hakkuut kasvavat tukkipuun hakkuita enemmän. Myös raakapuun tuonti kasvaa, ja teollisuuden puun lisäkäytön odotetaan perustuvan suurelta osalta tuontipuuhun. Raakapuun tuonnin määrä nousee tänä vuonna yli 17 miljoonaan kuutiometriin. Lähestyttäessä metsäverotuksen siirtymäkauden päättymistä vuoden 2005 lopussa raakapuumarkkinoiden tarjonta näyttää kasvavan metsäteollisuuden puuntarvetta nopeammin. Paperiteollisuudessa lisäksi tuotteiden alentuneet vientihinnat vaikuttavat kuitupuun hintoihin, joiden ennustetaan laskevan tänä vuonna 4–6 prosenttia. Havutukkiensa kantohinnat ovat kääntyneet laskuun, mutta alkuvuoden hyvän kehityksen ansiosta hinnat pysyivät tänä vuonna keskimäärin viime vuoden tasolla.

Vuonna 2004 kotimaassa hakataan suunnilleen sama määrä puuta kuin kuluvana vuonna tuonnin jatkaessa kasvuaan. Metsäteollisuudessa tuotannon kasvu painottuu edelleen paperiteollisuuteen ja nostaa erityisesti kuitupuun tarvetta. Kuitupuun hakkuut kuitenkin vähenevät tuonnin kasvaessa ja kantohinnat laskevat runsaan kotimaan tarjonnan vuoksi vielä 3–4 prosenttia. Sen sijaan sahatavaran tuotannon hieman kasvaessa tukkipuun lisätarve katetaan hakkuilla kotimaasta. Tämän odotetaan pitävän kotimaan tukkien hinnat suunnilleen kuluvan vuoden tasolla.

Yksityismetsien puuntuotannon investoinnit ja kannattavuus

Yksityismetsien puuntuotannon kokonaisinvestoinnit kohoavat tänä vuonna noin 6 prosentilla runsaaseen 195 miljoonaan euroon. Viime vuonna investointeja alensi metsänviljelymäärien pieneneminen. Kuluvana ja ensi vuonna investoinnit jälleen kasvavat, kun suurten avohakkuualueiden viljelyt vaativat metsänomistajilta panostuksen lisäystä lakisäätöiden uudis-

tamisvelvoitteiden täyttämiseksi. Metsänomistajien omaa panostusta harkinnanvaraisiin investointeihin kasvattavat tänä vuonna valtion lisätalousarviossa kemera-töihin osoitetut varat. Hallituksen sitoutuminen Kansalliseen metsäohjelmaan edesauttaa edelleen vuonna 2004 puuntuotannon kestävyys turvaamistöiden korkeaa toteutumisasastetta.

Yksityismetsätalouden hehtaarikohtaiset bruttokantorahatulot alenevat kantohintatason laskun vuoksi tänä vuonna noin prosentin. Sen sijaan kustannukset nousevat lähes 5 prosenttia. Kun julkista tukea käytetään enemmän kuin viime vuonna, nousevat myös metsänomistajan maksamat kustannukset. Kustannusten noustessa ja bruttokantorahatulojen alentuessa yksityismetsätalouden hehtaarikohtainen nettotulos laskee tänä vuonna viime vuoden 99 eurosta 97 euroon. Tulos on huonompi kuin viime vuosikymmenen lopulla, mutta ylittää edelleen viimeisten 10 vuoden keskiarvon. Vuonna 2004 tukin hakkuiden lisääntyminen nostaa hehtaarikohtaisia bruttokantorahatuloja. Kustannusten alentuessa hieman nettotulos nousee jälleen 99 euroon hehtaarilta.

Työvoima

Massa- ja paperiteollisuudessa työllisyyden odotetaan alenevan kaikkiaan 3 000 henkilöllä tuotannon hidastuvan kasvun ja kannattavuuden heikentymisen vuoksi. Samalla työn tuottavuuden ennakoidaan työvoimajärjestelyjen ansiosta kasvavan jopa 9 prosenttia. Työvoiman supistuksilla ei kuitenkaan näytä olevan vaikutusta alan työttömyysasteeseen. Sahateollisuuden työllisyys pysyy suunnilleen viime vuotisella tasolla, mutta puusepänteollisuudessa työllisyys kasvaa muun muassa kotimaan korjaus- ja asuinrakentamisen kasvun ansiosta 1 000 henkilöllä. Työn tuottavuuden ennakoidaan kasvavan koko puutuoteteollisuudessa keskimäärin noin 3 prosenttia. Vuonna 2004 sahateteollisuuden tuotannon kasvu on edelleen pientä, joten sen työllisyys voi hieman jopa heiketä. Koska massa- ja paperiteollisuuden tuotanto kasvaa kuluvaan vuoteen hieman nopeammin, siellä

työllisyys on enää vain lievässä laskusuunnassa. Ensi vuonna työn tuottavuuden ennakoitaan puutuote- ja paperiteollisuudessa kasvavan 3–4 prosentin vauhtia. Kaikkiaan metsäteollisuudessa on vuonna 2003 noin 69 000 työpaikkaa ja vuonna 2004 noin 68 000 työpaikkaa.

Metsätalouden työllisten määrä kasvaa vuonna 2003 suhteessa nopeammin kuin markkinahakkuut. Työllisten määrää kasvattaa metsänviljelytöiden, nuoren metsän hoidon sekä polttopuun ja metsähakkeen korjuun lisääntyminen. Työntekijöiden määrä kasvaa noin tuhannella henkilöllä toimihenkilöiden ja yrittäjien määrän pysyessä ennallaan. Työttömyysaste säilyy viime vuoden tasolla, noin 10 prosentissa. Vuonna 2004 työllisyyteen ei odoteta suuria muutoksia, koska markkinahakkuiden määrä pysyy kuluvan vuoden tasolla. Työn tuottavuuden kasvu pysyy vuosina 2003–2004 erittäin hitaana. Molempina vuosina metsätaloudessa on työllisiä noin 26 000 henkilöä.

Ennusteiden perusteet ja riskit

Suhdannekatsauksen ennusteet metsäsektorin kehitykselle perustuvat julkisiin tilastoihin ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä, eri lähteistä saatavaan metsäsektoria koskevaan markkina- ja muuhun informaatioon sekä Metlassa tehtävään tutkimukseen. Kuva maailmantalouden ja vientimarkkinoiden talouskehityksestä muodostetaan eri organisaatioiden (esimerkiksi OECD, IMF, ETLA) ennusteiden perusteella. Tämän katsauksen en-

nusteet perustuvat syys–lokakuun 2003 vaihteessa käytettävissä olleisiin tietoihin metsäsektorista ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä vuosille 2003–2004.

Metsäsektorin ennusteet ovat katsauksessa piste-ennusteina. Ne vastaavat tutkijoiden käsitystä todennäköisimmästä kehityksestä pohjautuen vientimarkkinoiden kasvuennusteisiin sekä muihin taustaoletuksiin markkinoista. Suurin riski katsauksen ennusteille on odotettua heikompi talouskasvu. Avainasemassa on Yhdysvallat, jonka talouden odotetaan vetävän myös euroalueen kasvuun. Euroalueen kasvun viivästyminen jarruttaisi myös metsäteollisuustuotteiden kysynnän vahvistumista. Uhkana on edelleen Saksan epävarma talouskehitys, jolla on suora vaikutus Suomen vientiin ja heijastusvaikutuksia koko Euroopan talouteen. Mikäli talouskasvu Euroopassa jäisi odotettua heikommaksi, metsäteollisuustuotteiden kysyntä jäisi ennustettua alhaisemmaksi. Tämä lisäisi Euroopassa jo nyt vallitsevaa kireää hintakilpailua ja painaisi hintoja alaspäin. Kilpailua Euroopassa kiristäisi osaltaan myös Yhdysvaltain dollarin heikentyminen edelleen euroon nähden. Se vaikeuttaisi vientiä Euroopasta ja lisäisi tarjontapaineita Euroopan ulkopuolisista maista. Vientimarkkinoiden tässä ennustettua huonompi kehitys heijastuisi Suomen metsäteollisuuden vientihintoihin, tuotantoon ja kannattavuuteen. Metsäteollisuudesta vaikutukset leviäisivät puun kysynnän alentuessa myös raakapuumarkkinoille, metsätalouden työllisyyteen ja yksityismetsätalouden kannattavuuteen. Tällöin Suomen metsäsektorin kehitys jäisi nyt esitettyjä ennusteita heikommaksi.